

d'eles, a eles anà per so que ab eles la sua volentat pogués complir, e quant laïns fo intrat él fo ses tot sèn, en tant que quant él cuydava les autres verges abressar, *peyrols* e *pannes* e caudereres e aytals coses semblans él abressava; e --- defora ixí tot soylat, *VidesR*, 20r1 (n. 2). En l'*InuLC* trobo: «un pastreny, una *perol*, unam *perolam*» en un doc. de 1307, forma que es repeteix en els anys 1360, 1370 i 1385, i d'altra banda *payrol* o *peyrol* en 13 docs. d'entre 1298 i 1396 (s. v. *perol*); s. v. *payrol* recull *payrol* de coure etc. en set textos de 1377-1443 i un de *parol* el 1384; en fi hi ha encara *payrol* (s. v. *confir*) en l'any 1433; però que tals formes en *-eyr*, *-ayr*, són ultracorreccions de les més catalanes en *per-*, es dedueix del fet que grafies *peryroliar*, *payroliar* per *peroliar* 'extramunciar' figuren també allà, recollides en tres docs. de 1371-1397.

Modernament *perol* està en ús més o menys en tot el domini: «EN UNS BANYS: lo *perol* o caldera: hic lebes», OPou (*TbPu.*). «La panna sempre vol / mascarar lo *perol*», Saisset (*Perpiny.*, 64, cat. centr. *si m'embruies l'emmascaro*); «tota la caterva de *perols*, paelles, cassoles, ansats d'aram, semblen ésser d'una vida rudimentària que --- s'alegen i s'abalteixen amb l'escalfor benigna de la llar», Coromines (*Silèn*, iv, p. 66). En el Brinc. i tot el Nord, el *perol* sol ser d'aram o altre metall semblant; mentre que en el Migjorn val. *perol* «vas de terrissa, com l'olla, però hemisfèric», Valor-Giner (1950-55).

*PARIUM, amb el seu diminutiu romànic *PARIOLUM, sembla haver estat un mot exclusiu del gal meridional, també bret. i còrn. ant. *per*.

Només ha deixat descendència romànica en cat., en llengua d'Occ i en certs parlars francoprovençals i dels Alps: el *REW* (6245, 6246) li atribueix lionès *per*, i dolomític *pai* 'calderó de fer formatge' o 'formatgera' (Val di Sole «*käsekessel*»); car Bolelli, coneixedor més acurat dels dialectes italians, nega que existeixi a Ferrara i Pavia (*It. Dial.* xviii, 59).

I en particular occità ant. par 'caldera' (quatre o cinc cops però només en un text hagiogràfic de c. al S. XIII),¹ i *pairol* 'calderó, caldera' («*kessel*») força freqüent des del S. XIII (*PSW* vi, 14; Rayn. iv, 398). Va demostrar l'etimologia cèltica del mot Schuchardt (*ZRPb.* iv, 126). Hi aportaren després precisions M-Lübke (*ZRPb.* xi, 482), Kleinhans (*ASNSL* cxxrv, 358), Jud (*ASNSL* cxxiv, 95) i Bolelli. Les formes cèltiques corresponen totes a un protocèltic *Q^uARJO-* < *Q^ugIO* (i no pas *Q^uERJO-* com creia Pedersen).

El primitiu avui només subsisteix en oc. en la forma *pèr* «chaudron qui sert de foyer aux bateliers du Rhône, en Forez» (*TdF*), però hi degué haver també un bearn. ant. *pers* (nominatiu), des del qual passaria al basc *phertz*, lab., guip. anav. «caldero»; guip. i anav. *pazi*, que dubto si és això mateix o prové directament del cèlt. *PARIO-*, però en aquest cas la *-z* causa dificultat. En canvi el cast. *perol* [c. 1600] és manlleu del català, i així mateix el port. *parol* (com ho demostra, de més a més, la *a*). Un altre diminutiu diferent potser seria el gascó del Gers *parech* «auge, baquet» (Cénac-Moncaut), parlar on *-es* correspon a *-esc* o *-est* ⁶⁰

primitiu: potser *PARISKOS diminutiu en gal? I és possible que un cast. *PARRA*, si és d'origen mossàrab, provingui d'un plural cèlt. *PARIA*.

DERIV.: *Perola*: «in tempore quo ego duxi te in uxorem erant in hospicio tuo --- un capfoguers e una calleta <lleg. *callera*?> et tres *peroles* et novem ataüts, inter magnas et parvas, et unam caxam», Vic 1255, CaCandi (*MischHiCat.* II, 427). «Li van tirar una *peròla* d'aigua bullenta», StBoi de Lluçanès 1954; però per a 'enclau', veg. *pera*. *Perolaire* «sí n'hi ha un *perolaire* que se vol emmaridar», MilàF (*Romllo.*, 559). *Perolat*: *perulát* m. 'la calderada feta de verdures ordinàries, o residus de rentar els plats que donen als porcs (també *beurall*)' a la muntanya de StJoanAb., 1930; ross. «per principiari lo repei, / a *perolats* porten la sopa», Saisset (*Perp.*, 28). *Perolam*. *Peroler*. *Perolet*. *Peroleta*.

¹ Potser podem deduir d'aquí un gascó ant. bigordà *parau*, *aparau* «mesure de capacité ayant la forme d'un pétrin», qqf. *aparau* «l'auge où mangent les porcs»: «2 *aparaus* de sivaza e 1 *parau* de forment», a. 1406 (*Li. Vert de Benac*, 265) (*una parau* > un *aparau*?). Seria, doncs, un femení *PARIALE, com els femenins gascons *semau*, *cassenbau*, *mairau* etc. D'altra banda en el Bearn trobem un derivat de *peyrol*: «la fosses --- aperade la Clote *Peyrolere*» a. 1457 (*Cart. d'Ossau*, 270).

*Perol 'lligam de l'ham' no existeix (barroeria de Barnils per *hamperol* *HAM*) *Perola*, *perolada*, *perolaire*, *perolat*, *peroler*, *perolet(a)*, V. *perol* *Peroné*, *peroneal*, V. *pern* (*PERNA*) *Peronejar*, V. però *Peroptat*, V. *optar* *Peroració*, *perorant*, *perorar*, *perorata*, V. *orar* *Perot*, *peroter*, *perotera*, *perotet*, V. *pera* *Peroxid*, *peroxidar*, V. *oxid* *Perpal*, V. *pal* *Perpalls*, V. *parpelles* *Perpany*, V. *peu* *Perpassar*, V. *pas* *Perpeany*, V. *peu* *Perpendicle*, *perpendicular*, V. *penjar* *Perpendre*, V. *pendre* *Perpensament*, *perpensar*, V. *pes* *Perpent*, *perpeny*, V. *peu* *Perperir*, V. *parterir* (*PARIR*) *Perpeto*, *perpetolera*, V. *petició* *Perpetrable*, *perpetració*, *perpetrar*, V. *pare* *Perpetu*, *perpètua*, *perpetuació*, *perpetuador*, *perpetual*, *perpetuar*, *perpetuina*, *perpetuïtat*, V. *petició*.

Perpinyella 'llegó per tallar herba' ribag., potser del ll. *PROPAGINARE* 'tallar les sarments per morgonar-les' (ft. *provigner*, oc. ant. *probainar* id., cast. dial. i ant. *provena*, gall. *probena*, *probaixa* etc. *DECH*, *PAZ* iv, 445a2-12). D'aquest mateix origen, per via mossàrab, probablement un mall. *perpitja* 'lleya, tupada' (*AlcM*, no *DFgra.*, *DAMen.* ni *DAG.*) (amb la coneguda imela *á > í*).

Perpissa, val. S., variant del cast. dial. *perpita* (*-isa* etc.), V. s. v. *PIZPIRETA* (*DECH*). A la Foia de Castalla es diu *perpissa* la 'cuereta', usat no sols com a nom de l'ocellet sinó també en comparacions: una xica de caminar finet diuen que «té anar de *perpissa*». En una vall veïna, la d'Onil, ho canvien en *alpèrpissa*. EValor, *Misc. SGuarnier*, 1984, p. LXVIII. Igual que *pezpita* són mots de creació expressiva; però la forma